

ΑΓΓΕΛΟΥ Π. ΜΑΤΘΑΙΟΥ

## Παρατηρήσεις εις έκδεδομένα Ἀττικά ψηφίσματα (19ο τεύχος)

Στὸ 19ο τεύχος τῶν *Παρατηρήσεων εις έκδεδομένα Ἀττικά ψηφίσματα* σχολιάζεται τὸ ψήφισμα ὑπὲρ τριῶν Ἰασέων (IG II<sup>2</sup> 3).

Τὸ ψήφισμα πρὸς τιμὴν τριῶν Ἰασέων IG II<sup>2</sup> 3 ἀποτελούμενο ἐκ δύο μὴ συναρμοζομένων θραυσμάτων, τὰ ὁποῖα συνέδεσε ὁ A. Wilhelm, *ÖJh* 1898, Beibl. 45 (= *Kleine Schriften* II 3, 116) χρονολογεῖτο στοὺς περὶ τὸ 403/2 χρόνους βάσει τῆς ἀναγραφῆς τῶν *πωλητῶν* ὡς ὑπευθύνων ἀπομυσθώσεως τῆς στήλης.

Ὁ D. M. Lewis, *ABSA* 49 (1954) 33, ἀναχρονολόγησε τὸ ψήφισμα στηριζόμενος ἀφ' ἑνὸς στὸ σπάνιο ὄνομα τοῦ ἐπιστάτου *Ἀπμαντοκλέους* (a.4), ὁμώνυμος τοῦ ὁποῖου μαρτυρεῖται σὲ ἐπιτύμβια ἐπιγραφή (IG II<sup>2</sup> 7351) χρονολογούμενη τὸν 5ο αἰ. –ὁ ἀναγραφόμενος εἶναι *Τρικορύσιος* τὸν δῆμον καὶ ἐπομένως τῆς Αἰαντίδος φυλῆς, ἡ ὁποία συνέβαινε νὰ εἶναι ἡ πρυτανεύουσα (στίχ. a.3)– ἀφ' ἑτέρου ὁ Lewis προσεκόμισε τὴν ἐξ ἀσφαλούς συμπληρώσεως τοῦ Koehler μνεῖα τῶν *πωλητῶν* (b.4) καὶ τέλος ἓνα ἱστορικὸ ἐπαχέρισμα: «I do not see what Athens has to do with men of Iasos in the early fourth century or indeed at any time after 412.».<sup>1</sup> Ἀργότερα λαμβάνοντας ὑπ' ὄψιν τοὺς ἐκ συμπληρώσεως τύπο ἀποφάσεως (enactment formula) τοῦ ψηφίσματος [ἔδοξεν τῶι δήμῳ] (a.3), ποὺ δὲν ἀπαντᾷ<sup>2</sup> πρὸ τοῦ 403/2, μετέβαλε γνώμη καὶ ἐπανεφέρε τὸ ψήφισμα στὶς ἀρχὲς τοῦ 4ου αἰ.<sup>3</sup>

Στὸ ψήφισμα ἀπέδωσε τὸ ἐπίτιτλο ἀνάγλυφο IG II<sup>2</sup> 165 (= IG II<sup>2</sup> 4434)<sup>4</sup> ὁ M. B. Walbank, ὁ ὁποῖος διεπίστωσε<sup>5</sup> ὅτι τὸ εἶδος τοῦ μαρμαροῦ, τὸ σχῆμα τῶν γραμμάτων, τὸ ὕψος των (πρὸς τοὺς στίχ. 1-2 τοῦ θρ. a), τὸ πάχος καὶ ἡ κατεργασία τῆς ὀπισθίας πλευρᾶς εἶναι τὰ αὐτά.

Ἡ εὕρεση στὴν Ἰασο καὶ δημοσίευσή<sup>6</sup> ἀντιγράφου τοῦ ψηφίσματος IG II<sup>2</sup> 3, περιεχομένου σὲ ψήφισμα τῆς Ἰάσου τῶν χρόνων περὶ τὸ 200 π.Χ., ἔδωσε τὴν δυνατότητα τῆς ἐπανεκδόσεως τοῦ Ἀττικοῦ ψηφίσματος καὶ τὴν ἀποκατάσταση πληρεστέρου κειμένου ἀπὸ τὴν R. Fabiani.<sup>7</sup>

---

Εὐχαριστῶ τὴν Γεωργία Μαλούχου γιὰ τὶς χρήσιμες ὑποδείξεις τῆς καὶ τὴν ἐκδοτικὴ ἐπιμέλεια.

1. Ὁ Lewis ἀναφέρεται στὴν κατάληψη τῆς Ἰάσου, τὴν λεηλάτηση καὶ τὸν ἀνδραποδισμό τῆς ἀπὸ τοὺς Πελοποννησίους, βλ. Θουκ. 8, 28.2-4, πρβλ. 29.1, 36.1.

2. P. J. Rhodes, *The Athenian Boule*, Oxford <sup>2</sup>1985, 64. Ὁ τύπος αὐτὸς ἐμφανίζεται στὰ παλαιότατα Ἀττικά ψηφίσματα IG I<sup>3</sup> 1 καὶ 4B· βλ. καὶ τὴν σημ. 16.

3. Βλ. D. M. Lewis, *Sparta and Persia*, Leiden 1977, 93 καὶ IG I<sup>3</sup> 1, p. 196.

4. Ὅτι πρόκειται περὶ τοῦ αὐτοῦ ἀναγλύφου ἀνεγνώρισε ἡ Ντ. Πέππα-Δελμούζου, *AJA* 66 (1965) 151 (SEG 22, 159).

5. M. B. Walbank, *ZPE* 140 (2002) 71-72 (SEG 51, 67).

6. G. Maddoli, *PP* 56 (2001) 15-22 (SEG 51, 1506).

Ἡ νέα ἔκδοσις τοῦ ψηφίσματος ἐπανέφερε στὴν συζήτηση τὸ ζήτημα τῆς χρονολογήσεώς του. Ἡ Ἰταλὶς ἐκδότις ὑπεστήριξε ὅτι τὸ προσφορώτερο χρονικὸ διάστημα εἶναι ἀμέσως μετὰ τὴν κατάληψη τῆς Ἰάσου ἀπὸ τοὺς Πελοποννησίους τὸ 412 (Θουκ. 8, 28.2-3)<sup>8</sup> τὴν ἀκολούθησε ὁ Ch. Habicht.<sup>9</sup>

Ἡ Enrica Culasso Gastaldi, ἡ ὁποία ἐπανεξέδωσε<sup>10</sup> τὸ Ἀττικὸ ψήφισμα κατόπιν αὐτοψίας, δὲν ἐδέχθη τὴν χρονολόγηση στὸν 5ο αἰ. Ἐστηρίχθη στὸν ἐκ συμπληρώσεως τύπο ἀποφάσεως (enactment formula) τοῦ ψηφίσματος [ἔδοξεν τῶι δήμῳ] (βλ. ἀνωτ.), στὴν μνεία τῶν *πωλητῶν* στὸν νόμο περὶ τῶν ἀργυρῶν νομισμάτων τοῦ 375/4 π.Χ.,<sup>11</sup> καὶ στὴν χρονολόγηση τοῦ ἐπιτίλου ἀναγλύφου IG II<sup>2</sup> 165 (= IG II<sup>2</sup> 4434), τώρα θρ. c τοῦ ψηφίσματος, στὸν 4ο αἰ. (στοὺς περὶ τὸ 390 π.Χ. χρόνους ἀπὸ τὴν Meyer καὶ στὸ 2ο τέταρτο τοῦ 4ου αἰ. ἀπὸ τὴν Taylor). Ἡ Culasso Gastaldi ἐπρότεινε τὴν δεκαετία τοῦ 390<sup>12</sup> καὶ εἰδικώτερα δύο χρονικὰ σημεία, ὅπου θὰ μπορούσε νὰ τοποθετηθῇ τὸ ψήφισμα. Στὰ ἀμέσως μετὰ τὴν μάχη τῆς Κνίδου ἔτη τότε λόγῳ τῶν ἐπιχειρήσεων τοῦ Κόνωνος πολλὰς Ἑλληνικὰς πόλεις ἐστράφησαν πρὸς τὸ μέρος τῶν Ἀθηναίων, σὲ κάποιες μάλιστα ἐξέσπασαν πολιτικὰς ἀναταραχὰς προκληθεῖσες ἀπὸ φιλολακεδαιμονίους ὑποστηριζόμενους ἀπὸ τὴν Σπάρτη. Τὸ δεύτερο σημεῖο προσδιορίζεται ἀπὸ τὴν δράση τοῦ Θρασυβούλου τὸ 390/89 κατ' ἀρχὰς στὴν Λέσβο καὶ κατόπιν στὰ νδ. παράλια τῆς Μ. Ἀσίας μέχρι τὸν θάνατό του στὴν Ἄσπενδο.

Ὡστόσο στὸ ἱστορικὸ πλαίσιο τῶν ἀρχῶν τοῦ 4ου αἰ., στὸ ὁποῖο προτείνεται ἡ ἔνταξις τῆς ἀποφάσεως τοῦ δήμου τοῦ Ἀθηναίων νὰ ἐγκαταστήσουν οἱ στρατηγοὶ τοὺς Ἰασέας *ὅπόσοι εἰσὶ μετὰ Ἀθηναίων* ὑπὸ τοὺς ὅρους καὶ ὅπου κρίνουν αὐτοί, δὲν ὑπάρχει ἄμεσος ἢ ἔμμεσος μαρτυρία περὶ τῶν πραγμάτων τῆς Ἰάσου.

7. Τὸ ψήφισμα ἐπαναδημοσίευσε ἡ Fabiani, *PP* 56 (2001) 71-87 (*SEG* 51, 67), μὲ τὴν προσθήκη τῶν ἐλλειπόντων στὸ θρ. a βάσει τοῦ ἀντιγράφου τῆς Ἰάσου· τὴν δημοσίευσέ της συνόδευσε μὲ ἐκτενὴ ἐπιγραφικὰ καὶ ἱστορικὰ σχόλια. Ὁ Ch. Habicht, *ZPE* 137 (2001) 113-116 (*SEG* 51, 67), ἔδειξε ὅτι τὸ κενὸν μεταξὺ τῶν θρασυμάτων a καὶ b, δὲν εἶναι τριῶν στίχων, ὅπως ἐπρότεινε ἡ Fabiani, ἀλλὰ ἐνὸς καὶ ἐπομένως οἱ δύο ἐκ τῶν τριῶν τιμωμένων Ἰασέων, οἱ Ἀρτέμων καὶ Κυδίας εἶναι ἀδελφοί. Ἐπιπλέον ἀπεκατέστησε ὁρθότερα τὴν διάταξη τῶν στίχων 8-13 τῆς ἐκδόσεώς της στηριζόμενος στὸ ἴχνος γράμματος (N) ποὺ ἐσημείωνε ὁ Koehler, *IG* II 5, 11f, στὸν στίχ. 8 (= 10 τώρα στὴν ἔκδοση Fabiani) τῆς μεγαλογραμμάτου μεταγραφῆς τοῦ θρ. a, ἀλλὰ ὄχι καὶ ὁ Kirchner στὴν ἔκδοσή του.

8. Fabiani, *PP* 56 (2001) 79-82.

9. Habicht, *ZPE* 137 (2001) 115-116.

10. E. Culasso Gastaldi, *ZPE* 142 (2003) 109-118 (*SEG* 51, 67· βλ. καὶ 1506) καὶ τῆς ιδίας, *Le prossenie ateniesi del IV secolo a.C.*, Alessandria 2004, 67-87. Ἦδη στὴν πρώτη δημοσίευσή της ἡ Ἰταλὶς ἐκδότις ἀπέδωσε στὸ ψήφισμα, ἀνεξαρτήτως τοῦ Walbank, τὸ ἐπίτιλο ἀνάγλυφο IG II<sup>2</sup> 165, τὸ ὁποῖο καὶ ὀνόμασε θρ. c.

11. Βλ. R. S. Stroud, *Hesperia* 43 (1974) 146-201 [*SEG* 26, 72], στίχ. 47-49, εἰδικῶς σελ. 183-184. Παρατηρῶ ὥστόσο ὅτι ἡ περιγραφόμενη διαδικασία ἐκμισθώσεως τῆς στήλης στὸν νόμο δὲν συμπίπτει ἀκριβῶς πρὸς ἐκείνην τῶν ψηφισμάτων τοῦ 5ου αἰ., ἐκτὸς ἐὰν σὲ αὐτὰ διατυπώνεται συνοπτικῶς· ἐκεῖ οἱ *πωληταὶ* ἐμφανίζονται οἱ μόνον ὑπεύθυνοι τῆς ἐκμισθώσεως. Στὸν νόμο ὁ *γραμματεὺς τῆς βουλῆς* παραγγέλλει στοὺς *πωλητὰς* νὰ ἀναλάβουν τὴν συγκεκριμένη μίσθωση καὶ ἐκεῖνοι ὑποχρεοῦνται νὰ εἰσαγάγουν (νὰ εἰσηγηθοῦν) τὸ ποσὸν τῆς μισθώσεως στὴν βουλή, προφανῶς γιὰ νὰ πάρῃ ἐκείνη τὴν τελικὴ ἀπόφαση. Ἡ αὐτὴ διαδικασία μᾶλλον ἀκολουθεῖται καὶ στὸ περὶ *ιεράς ὁργάνδος* ψήφισμα IG II<sup>3</sup> 1, 292 (= IG II<sup>2</sup> 204).66-67· βλ. τὴν πρόταση ἀποκαταστάσεως, βάσει τοῦ κειμένου τοῦ νόμου τοῦ Νικοφώντος, τοῦ ὑπογραφομένου, Notes on the decree of the sacred Orgas, (IG II<sup>3</sup> 1.292), στὸν τόμο *Greek Epigraphy and Religion. Papers in Memory of Sara B. Aleshire from the Second North American Congress of Greek and Latin Epigraphy*, Emily Mackil and N. Papazarkadas (eds), Leiden – Boston 2021, 71-89, εἰδ. σελ. 78. Ἀλλὰ καὶ βάσει τῆς κρατούσης, πρὸ τῆς προτάσεώς μου, συμπληρώσεως ἡ διαδικασία ἦταν παρόμοια πρὸς ἐκείνην τοῦ νόμου τοῦ Νικοφώντος.

12. *Le prossenie ateniesi del IV secolo a.C.*, 84-86.

Ἡ ἀπουσία τῆς Ἰάσου καὶ τῶν Ἰασέων ἀπὸ τὰ κείμενα τῶν ἀρχαίων συγγραφέων τοῦ 4ου αἰ. καὶ ἡ ἔλλειψις μαρτυρίας περὶ τῆς πόλεως τὸν 4ο αἰ. ἀπὸ μεταγενεστέρους συγγραφεῖς καθιστᾷ μικρὴ τὴν πιθανότητα, δὲν τὴν ἀποκλείει βεβαίως, τὰ ἀναφερόμενα στὸ ψήφισμα νὰ ἐμπίπτουν στὶς ἀρχὲς τοῦ αἰῶνος αὐτοῦ.

Ὡς πρὸς τὴν ἄλλη προσκομιζόμενη χρονολογικὴ ἔνδειξη, τὸν τύπο τῆς ἀποφάσεως (enactment formula) ἔδοξεν τῶι δῆμωι, τὴν ὁποία παρέχει τὸ πρωτότυπο Ἀττικὸ ψήφισμα καὶ μαρτυρεῖται τὸν 4ο αἰ. καὶ ἐπομένως ὑποδεικνύει νὰ χρονολογήσωμε τὸ ψήφισμα σὲ αὐτὸν τὸν αἰῶνα σημειωτέα τὰ ἐξῆς:

1) Εἶναι ἄξιον παρατηρήσεως ὅτι τὸ ἀντίγραφο τῆς Ἰάσου δίδει ἔδοξεν τῇ βουλῇ καὶ τῶι δῆμωι. Τὸ ἔχουν μνημονεύσει ἤδη ἡ Fabiani καὶ ἡ Culasso Gastaldi. Ἡ ἐξήγησις<sup>13</sup> ὅτι ὁ πληρέστερος τύπος εἶναι *lectio facilior*<sup>14</sup> καὶ ὅτι ὁ χαρακτήρ τοῦ ἀντιγράφου ἔχει περιπέσει καὶ σὲ ἄλλες ἀπροσεξίαι δὲν εἶναι κατὰ τὴν γνώμην μου ἰσχυρή. Σὲ σφάλματα γραφῆς καὶ παραλείψεις, ἀκόμη καὶ παραλείψεις τοῦ τυπικοῦ τῆς ἀποφάσεως (βλ. *IG II<sup>2</sup> 104.6-9*) ἢ ἄλλου τμήματος τῆς κεφαλίδος, ἔχουν περιπέσει καὶ Ἀττικοὶ χαρακτεῖς.<sup>15</sup>

2) Σὲ ψήφισμα τοῦ 424/3 παραδιδόμενον ἀπὸ τὸν Θουκυδίδην (4, 118.11) ἀναγράφεται αὐτὸς ὁ τύπος τῆς ἀποφάσεως ἔδοξεν τῶι δῆμωι. Τὸ ἔχουν μνημονεύσει ἤδη ὁ Rhodes, *The Athenian Boule*, 64 σημ. 6 καὶ ἐξ αὐτοῦ ἡ Fabiani, *PP* 56, 2001, 77 σημ. 33.<sup>16</sup> Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ σὲ ψήφισμα τοῦ Τεισαμενοῦ τοῦ 403/2 παραδιδόμενον ἀπὸ τὸν Ἀνδοκίδην περὶ τῶν *Μυστηρίων* (83). Τὸ σπουδαιότερον, ἀναγράφεται στὸ ψήφισμα ἐπὶ Ξεναιέτου ἄρχοντος (401/0) ὑπὲρ τῶν ἀπὸ *Φυλῆς τὸν δῆμον καταγαγόντων*.<sup>17</sup>

Ἐκ τῶν δύο ἐκδοχῶν κλίνω πρὸς τὴν πρώτην· τὸ φυλασσόμενο στὸ ἀρχεῖο τῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν πρωτότυπο τοῦ ψηφίσματος<sup>18</sup> ὑπὲρ τῶν τριῶν Ἰασέων, ἀπὸ τὸ ὁποῖο καὶ ἐστάλη ἀντίγραφο στὴν πόλιν τῶν Ἰασέων, περιεῖχε τὸ τυπικὸ τῆς ἀποφάσεως, στὸ ὁποῖο περιελάμβανε καὶ τὴν βουλήν. Ὁ Ἀθηναῖος χαρακτήρ κατὰ τὴν ἀναγραφὴν τοῦ κειμένου τοῦ ψηφίσματος στὸν λίθον παρέλειψε τὰ ἀφορῶντα στὴν βουλήν.

13. Fabiani, *PP* 56 (2001) 77· ἡ Culasso Gastaldi, *Le prossenie ateniesi del IV secolo a.C.*, 76 σημ. 10, θεωρεῖ ὅτι τὸ παρεχόμενο ἀπὸ τὸ ἀντίγραφο τυπικὸ εἶναι μία ἀπλούστερη καὶ προσαρμοσμένη στὰ νεώτερα πράγματα μορφή.

14. Ἀπὸ τὸν ὅρο, οἰκείο στὴν φιλολογία, χρησιμοποιούμενον μάλιστα στὴν παράδοση καὶ κριτικὴ τῶν γραφῶν τῶν χειρογράφων, φαίνεται πιθανὸν ὅτι ἡ ἐπέμβασις τοῦ χαρακτοῦ ἐρμηνεύθη ἀναλόγως.

15. Βλ. A. S. Henry, *The Prescripts of Athenian Decrees*, Leiden 1977, 28 σημ. 33 καὶ 43-45· ἐπίσης σελ. 32-33 (παραλείψεις τοῦ ὀνόματος τῆς πρυτανείας, τοῦ ἐπιστάτου ἢ τοῦ ρήτορος).

16. Ἡ Fabiani πρωτίστως βάσει τοῦ μνημονευομένου ἀπὸ τὸν Θουκυδίδην ψηφίσματος ἐπρότεινε ὅτι ἡ διαπίστωσις τοῦ Rhodes (σελ. 64) πῶς τὸν 5ο αἰ. μετὰ τὴν ἐξαίρεση τῶν (δύο) παλαιοτάτων ψηφισμάτων χρησιμοποιεῖται μόνον ὁ τύπος ἔδοξεν τῇ βουλῇ καὶ τῶι δῆμωι δὲν συνιστᾷ σιδηροῦν κανόνα. Τάσσομαι μετὰ τὴν γνώμην τῆς Ἰταλίδος ἐκδότιδος προσθέτοντας ὅτι κυρίως τὸ παρὰ Θουκυδίδην ψήφισμα, ἀλλὰ καὶ τὸ παρὰ Ἀνδοκίδην εἶναι ἐνδείξεις ὅτι ὑπῆρχαν καὶ ἄλλα ψηφίσματα μετὰ αὐτὸν τὸν τύπο.

17. Βλ. τὴν ἔκδοση, μετὰ τὴν προσθήκην νέου θραύσματος, τῆς ἐπιγραφῆς ἀπὸ τὴν Γ. Ε. Μαλούχου, *HOPOΣ* 22-25 (2010-2013) 115-144, εἰδ. σελ. 123 στίχ. 48: [ἔδοξ]εν τ[ῶι δῆμωι· Ξεναινετ]ος ἦρχεν· ἡ συμπλήρωσις εἶναι ἀσφαλής.

18. Τὰ ἀνωτέρω ἀνακινοῦν ἐμμέσως τὸ ἀνοικτὸ ζήτημα τῆς σχέσεως μεταξὺ πρωτοτύπου τοῦ ἀρχείου καὶ τοῦ ἐπὶ λίθου ἢ ἄλλης σκληρῆς ὕλης ἀντιγράφου καὶ ἐπομένως τὴν ἀξιοπιστίαν τοῦ δευτέρου. Ἐννοεῖται ὅτι ἡ αὐθεντικότης τοῦ ἐπὶ λίθου κειμένου δὲν εἶναι καθ' οἷονδῆποτε λόγο παραβλητέα πρὸς τὰ διὰ τῆς χειρογράφου παραδόσεως περισθέντα ὡς τοὺς νεώτερους χρόνους κείμενα τῶν ἀρχαίων συγγραφέων.

Κατὰ ταῦτα, καὶ ἐπειδὴ ἐπιπλέον πιστεύω ὅτι ἡ ἱστορικὴ μαρτυρία εἶναι ἰσχυρότερη τοῦ τύπου ἀποφάσεως τῶν ψηφισμάτων θεωρῶ πιθανώτερον<sup>19</sup> τὴν σύνδεση τοῦ ψηφίσματος πρὸς τὰ περιγραφόμενα ἀπὸ τὸν Θουκυδίδη γεγονότα τοῦ 412, ὅπως εἶχε ἀρχικῶς<sup>20</sup> προτείνει ὁ Lewis καὶ κατόπιν μετὰ τὴν εὑρεση τοῦ ἀντιγράφου τῆς Ἰάσου μετ' ἐπιχειρημάτων ἢ Fabiani.

---

19. Ὀλιγώτερο πιθανόν, ὅχι ἀδύνατο, εἶναι νὰ τοποθετήσῃ κάποιος τὸ ψήφισμα στὸ ἔτος 405 ὀλίγον πρὸ τῆς ναυμαχίας στοὺς Αἰγὸς ποταμοὺς καὶ τῆς μεγάλης ἥττας τῶν Ἀθηναίων στηριζόμενος σὲ χωρίον τοῦ Διοδώρου (13, 104.7), ἀναφερόμενο στὴν ἄλωση καὶ τὸν ἐξανδραποδισμό τῆς Ἰάσου ἀπὸ τὸν Λύσανδρο. Τὸ ὄνομα τῆς πόλεως ἔχει προέλθει ἀπὸ τὴν σχεδὸν καθολικῶς παραδεδεγμένη διόρθωση τῶν γραφῶν τῶν κωδίκων (Θασσων/Θάσον). Ἡ μικρότερη πιθανότης ὀφείλεται ἀφ' ἐνὸς στὸ ὅτι κατὰ τὸν Ξενοφῶντα (Ἑλλ. 2, 1.17) τότε, πρὸ τῆς ναυμαχίας τῶν Αἰγὸς ποταμῶν, ἡ Ἀσία πολεμία αὐτοῖς ἦν καὶ δὲν θὰ ἦταν εὐχερὲς στοὺς Ἀθηναίους στρατηγοὺς νὰ κινούνται ἀνεμπόδιστοι στὴν ξηρά, καὶ ἀφ' ἑτέρου στὴν διόρθωση τοῦ χωρίου. Περὶ τῆς διορθώσεως, τῆς σχετιζομένης πρὸς αὐτὴν συζητήσεως καὶ τῶν προτάσεων ἐρευνητῶν, στίς ὁποῖες ἔχουν ἐμπλέξει χωρία ἄλλων συγγραφέων (Πλουτ. *Λυσ.* 19, 3· Ξεν. Ἑλλ. 2, 1.15· Πολυαίν. 1, 45.4· Nepos, *Lys.* II 2-3) ἀναφερόμενα σὲ ἀνάλογες ἐπιχειρήσεις τοῦ Λυσάνδρου, βλ. τὴν πραγμάτευση τῆς Fabiani, *PP* 52 (1997) 81-104. Ἡ συγγραφεὺς μετὰ ἀπὸ ἐκτενὴ συζήτηση προκρίνει τὴν γραφὴ τῶν κωδίκων Θασσων στὸ κείμενο τοῦ Διοδώρου (καθὼς καὶ στὸ χωρίον τοῦ Ξεν. Ἑλλ. 1, 1.32) καὶ προτείνει ὅτι πρόκειται περὶ ἀγνώστου πόλεως τῆς Καρίας.

20. Ἐγραψα ἤδη (βλ. ἀνωτ. τὴν σημ. 3) ὅτι ἀργότερα ὁ Lewis ἐπανέφερε τὸ ψήφισμα στὸν 4ο αἰ. π.Χ.